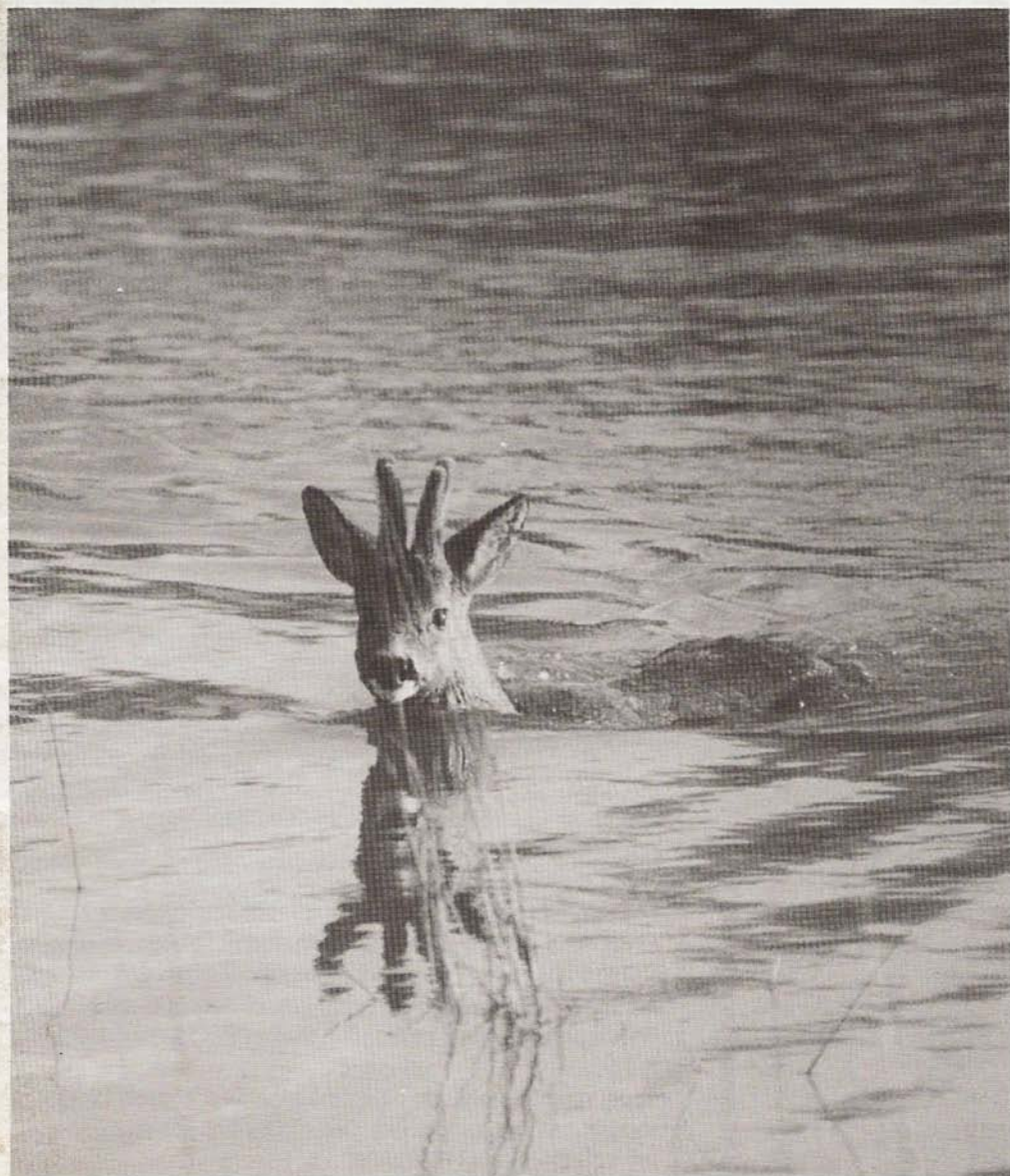

CAPREOLUS

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

3e jaargang nr. 7 maart 1995

Colofon

opgericht op 21 april 1951.
 Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
 van de Vereniging Het Reewild
 ISSN: 0929-1091
 Verschijnt: 4 x per jaar
 Beschermheer: Z.K.H. Prins Bernhard

Redactieraad:

Mr M.A. Aberson.
 Mr T.M. Kolle
 Prof Dr J.L. van Haften

Redactie:

Drs S.A. Kolle
 Mw. M. Spaargaren
 Mw. J.E. van Herp-Bruynius

Drukkerij:

Bergdrukkerij Amersfoort,
 Natriumweg 6, 3812 PV Amersfoort.
 033 - 620462

Verenigingsprofiel.

Bestuur:

Mr T.M. Kolle,	voorzitter (1991)
Mr M.A. Aberson,	secretaris (1990)
J.R. baron de Vos van Steenwijk	penningmeester (1989)
R.L. van Nederpelt,	lid (1993)
Mr L.P.M.J. Carjels,	lid (1991)
F. Garssen,	lid (1991)
H. Meyeringh,	lid (1992)
H. Punt,	lid (1987)
A. Rutten,	lid (1993)
P.H. Schneider,	lid (1990)
J. Schoonderbeek,	lid (1989)
Ir J.M. Seroo,	lid (1985)
G.E.H. van de Woude,	lid (1994)

Secretariaat:

Waalwijk 11, 4171 CA Herwijnen 04188-2365
 Fax: 04188-2365

Ledenservice-administratie:

Mw. J.E. van Herp-Bruynius,
 Landjonker 19, 3834 CL Leusden. 033- 942032

Opleidingen:

Stichting Reenbeheer Nederland
 Lokveenweg 38, 9751 GK Haren (Gn.) 050- 347278

Organisatie keuringen:

J. Schoonderbeek,
 Meidoornstraat 16, 7497 MG Bentelo. 05472- 92228

Beheer materiaal:

A.J. Mörzer Bruyns, v.Peterson Ramringweg 30,
 8072 RA Nunspeet. 03412- 57483

Slijplaatjes:

G.J.M. Koenderink,
 Hee 96, 7991 PK Dwingeloo. 05219- 7356

Biologisch Adviseur:

Prof Dr J.L. van Haften,
 Sweelincklaan 13, 6865 JB Doorwerth. 085- 336973

Contributie: f 42,50 per jaar.

Bankrelatie:

ABN AMRO Bank rek nummer 49.70.37.440
 Gronummer van de bank 83.75.70
 t.n.v. Vereniging "Het Reewild"
 te Apeldoorn.

Foto voorpagina: Joke Hendriks

Aktiviteitenkalender

Regio Oost-Brabant

organiseerd op 10 en 11 maart 1995 haar jaarlijkse Regionale Reewildbeheertoonstelling in zaal "Prinsenhof" te Best.

Regio Achterhoek

organiseerd op 18 en 19 maart 1995 haar 26ste Regionale Reewildbeheertoonstelling in de Exelse Molen.

Regio West- en Midden-Brabant

organiseerd op 25 en 26 maart 1995 haar Regionale Reewildbeheertoonstelling in Hotel "Bellevue" te Chaam, onder het thema "Reewildbeheer over de grenzen heen", met medewerking van de Belgische reewildjagers uit de aangrenzende Kempen. Verder zullen er diverse stands aanwezig zijn op het gebied van kleding, wapens, antiek lectuur en dergelijke.

Aanvang zat. 25 maart om 20.00 uur met jachthoornblazers; zon. 26 maart van 12.00 17.00 uur.

Jaarvergadering Vereniging Het Reewild

In tegenstelling tot eerdere publikaties wordt de Jaarvergadering van de Vereniging Het Reewild gehouden op 6 mei 1995 in Hotel Bakker te Vorden.

Vereniging Nederlandse Landgoederen

Het bestuur van de Vereniging Nederlandse Landgoederen organiseert op zaterdag 22 april en 30 september 1995 haar ledenvergadering.

De Stichting Game Fair Nederland

organiseerd op vrijdag 16, zaterdag 17 en zondag 18 juni 1995 in het prachtige park "Berg en Bos" te Apeldoorn haar 10e Game Fair (2e Lustrum). Eventuele nadere informatie volgt in het komende nummer.

Stichting Wildbeheer Veluwe

organiseerd op 24, 25 en 26 maart 1995 haar jaarlijkse grofwildbeheertoonstelling van de Veluwe in Het Aardhuis te Hoog Soeren. De keuring vindt plaats op 20 maart 1995.

INHOUD:

- Redactioneel	3
- Slijtage of slijplaatje, <i>Dr. A.P.M. Rutten</i>	3
- Benoeming ambtelijk secretaris,	4
- Van de voorzitter, <i>T.M. Kolle</i>	4
- Uit een tijdschrift, <i>abr. R. Gultjens</i>	8
- Regio Veluwe-Betuwe op voorlichtingspoel, <i>abr. L. Kwak</i>	9
- Reewildschade: nog veel onbekend!, <i>de beren R.H.M. Peltzer en H.W.P.G. Berger</i>	11
- Discussie met veterinaire studenten, <i>abr. H.H. Stigter</i>	18
- Nazoek en nog wat, <i>P. Schneider</i>	20
- Nieuws van het secretariaat en de ledenservice <i>mw. J.E. van Herp-Bruynius</i>	22

"Capreolus" is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor de volgende "Capreolus" **vóór 1 mei 1995** zenden aan het secretariaat: Vereniging Het Reewild, Antwoordnummer 3268, 3800 ZA Leusden.

Redactioneel

-S. Kolle-

Geachte lezers,
Tot onze grote spijt bereikt deze Capreolus u geruime tijd na de geplande datum. Na een eerste vertraging welke ik geheel voor mijn rekening moet nemen, werd de planning verder verstoord door een evacuatie. Hierdoor is ook de Regiobesturendag buiten het bereik van deze uitgave gevallen.

De nu opgelopen vertraging laat eens te meer het klassieke probleem van vrijwilligersorganisatie zien; als om bepaalde redenen de centraal geachte persoon i.c. de hoofdredacteur moet verzaaken, kunnen er onacceptabele vertragingen ontstaan.

Mocht u suggesties hebben, hoe deze situatie is het gevolg voorkomen kan worden verneem ik dit graag. Tot slot moet ik nogmaals het boetekleed aantrekken.

Zoals ook uit de brief van Dr A. Rutten blijkt, is er een meer dan storende fout in een door ons geplaatste vertaling geslopen. Hiervoor excuses, wel moet ik de redactieraad in deze vrijwaren. Dit artikel is nooit voorgelegd ter beoordeling.

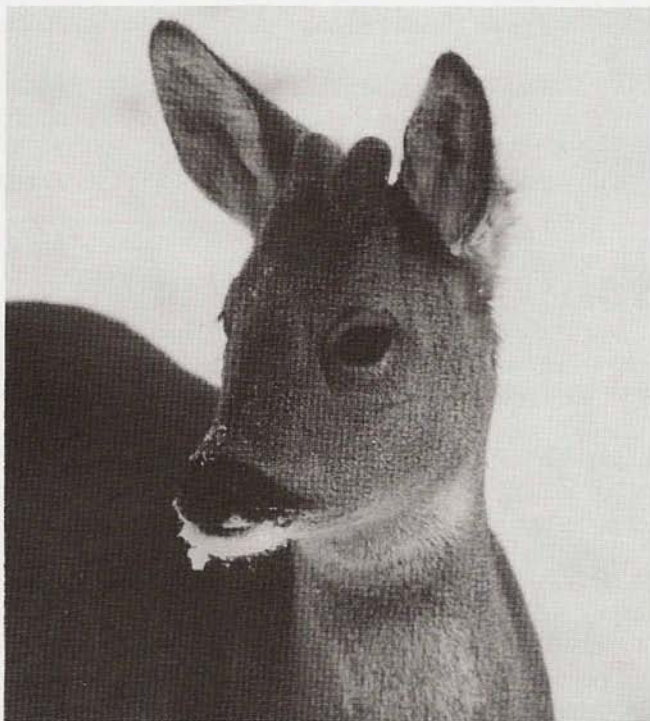

Foto: Joke Hendriks

Slijtage of slijpplaatje?

-Dr A.P.M. Rutten-

Het is erg jammer dat bij de vertaling van het overigens uitstekende artikel van Wolfram Osygan in Capreolus nummer 6, oktober 1994 "Zahnabschliff" is vertaald in slijpplaatje. Er had natuurlijk moeten staan: slijtage.

Nu is het artikel voor de gemiddelde lezer onzinnig en

verwarrend. Laten we hopen dat de reewildjagers genoeg verstand van zaken hebben om reeds bij de eerste (dikgedrukte) alinea te begrijpen dat bij de "leeftijdsoepaling aan de hand van de trofee" natuurlijk niet het slijpplaatje is bedoeld als de oudste, gemakkelijkste en trefzekerste methode. Het is teleurstellend dat redactie en redactieraad deze stommitieit hebben laten passeren.

Benoeming mevrouw B.H. Strating-Meissner tot ambtelijk secretaris

Om tegemoet te komen aan de wens van vele leden om de bereikbaarheid van de vereniging te verbeteren, en om toegenomen werkzaamheden binnen de vereniging te coördineren, heeft het bestuur besloten mevrouw B.H. Strating-Meissner te benoemen tot

ambtelijk secretaris.
Vanaf heden luiden de gegevens van de Vereniging Het Reewild:

**Secretariaat: Waaldijk 11,
4171 CA Herwijnen.
Tel/Fax: 04188-2365**

Van de voorzitter

-T.M. Kolle-

In de laatste maanden is ook de jacht op reewild onder publicitair vuur komen te liggen. Dat is enerzijds spijtig, maar stelt ons anderzijds ook in de gelegenheid en dwingt ons zelfs ons standpunt, onze visie op reewildbeheer ook in de media versterkt uit te dragen. Wij staan vol overtuiging voor een goede zaak en de tijd is gekomen om uit de verdediging te komen en de media en het publiek actief te benaderen.

Op dit moment werkt uw bestuur intensief aan een communicatiestrategie en een PR-plan, dat veelomvattend zal zijn. De uitwerking van dit plan zal niet eenvoudig zijn en ook de financiering vereist een degelijke studie. Op de aanstaande Jaarvergadering van

de Vereniging, op 6 mei in Hotel Bakker in Vorden, zullen wij onze plannen ontvouwen en uw steun daarvoor vragen. Maar ook in de tussentijd zitten wij niet stil, ook al is het soms wat rustiger aan het bestuurlijke front. Achter de schermen wordt echter door vele vrijwillige bestuurders intensief gewerkt op allerlei niveaus. Het politieke en beleidsmatige traject, het overleg met andere organisaties, het begeleiden van WBE's en vele andere zaken hebben onze aandacht. Veel is er bereikt in de afgelopen jaren, nog veel meer moet er gedaan worden. Het zelf uitvoeren van de merkenregeling, het voorstellen van gewijzigde jachttijden, veelvuldig overleg over de vergunningsaanvragen, de driejaarlijkse vergunning, coördinatie met KNJV en Ministerie, het voorbereiden

van een PR-actie, het samenstellen en produceren van een nieuwe stand voor de Vereniging, de voorbereidingen voor de Game Fair zijn slechts een paar van de zaken die in de afgelopen maanden hun beslag hebben gekregen.

Om onze leden een indruk te geven van onze huidige PR activiteiten, plaatsen wij hierna het persbericht dat de Vereniging zeer kort na de publicaties over het reewild-afschot in Flevoland in de landelijke pers heeft laten verspreiden. De reacties waren zeer positief, maar niet toereikend. Daarom kiezen wij voor een nieuwe PR strategie. Met uw steun.

Persbericht

De Vereniging Het Reewild- (VR) is een natuurbescher-

mingsorganisatie met als doel het behoud en verbetering van de reewildstand in Nederland. Zij ziet daarbij de bejaging van reewildpopulaties als noodzakelijk middel van goed natuurbeheer.

Naar aanleiding van het door de Stichting Kritisch Faunabeheer gelanceerde plan om duizend reeën uit de Flevopolder te vangen en naar het buitenland over te brengen, dit om het afschot van deze reeën te voorkomen, meent de VR dat dit een absoluut niet adequaat, zeer onjuist en volstrekt onuitvoerbaar plan is. In de eerste plaats constateert de VR dat de Stichting Kritisch Faunabeheer kennelijk ook van mening is, evenals de VR en andere belanghebbende organisaties, dat het ingrijpen in reeënpopulaties door mensen noodzakelijk is om te zorgen voor een gezonde en stabiele populatie. De reden voor het ingrijpen in deze populaties, onder meer door middel van bejaging, is overigens niet slechts de schade aan jonge gewassen, doch met name het voorkomen van overpopulatie en de negatieve gevolgen daarvan zoals ondervoeding, ziektes, verkeersslachtoffers, stress etc.

Het is naar de mening van de VR wetenschappelijk en in de praktijk voldoende aangetoond dat gebieden

waar reeën voorkomen een beperkte draagkracht hebben en dat derhalve overpopulatie de bovenomschreven negatieve gevolgen heeft. De aanwas van reeën is groot, circa 50% van de aanwezige populatie per jaar, zodat ingrijpen noodzakelijk is. Het vangen van reeën is daartoe echter absoluut ongeschikt.

De gevolgen daarvan zijn niet anders te omschrijven dan als dierenmishandeling. Reeën zijn immers niet zo dicht te benaderen dat zij verdoofd kunnen worden, zodat andere vangstmethodes gebruikt zouden moeten worden, zoals bijvoorbeeld netten. Dit zou enorme angst en stress bij deze dieren veroorzaken waardoor het denkbaar is dat een groot gedeelte van de gevangen dieren deze actie niet zou overleven. Bovendien wordt dan a-selectief ingegrepen in de populaties waardoor sociale structuren verstoord worden. De jacht in Nederland vindt selectief plaats, met zo min mogelijk verstoring, op deskundige wijze en zodanig dat de sociale structuren van de dieren intact worden gelaten. Stress, angst en verstoring treden daarbij dan ook nauwelijks op.

Verder is het plan om de dieren over te brengen naar

andere Europese landen, genoemd werden Duitsland en Luxemburg, onuitvoerbaar. In Duitsland komen al zeer veel reeën voor, en met name de boseigenaren pleiten al jaren voor een sterke verhoging van afschot, om daardoor schade aan de bosgewassen te voorkomen. Reeën worden daardoor veel intensiever bejaagd dan in Nederland. Ook in Luxemburg zullen dezelfde problemen een rol spelen. Bovendien worden in alle Europese landen reeën op bijna dezelfde wijze beheerd en bejaagd als in Nederland. De gebruikte methodes van beheer en bejaging zijn immers wetenschappelijk en uit natuurbeheers-oogpunt onderbouwd en zeer verantwoord.

Tot slot het, uitsluitend

Tekening: Hans Bulder

emotionele en niet door feiten gestaafde, argument van Stichting Kritisch Faunabeheer en Dierenbescherming dat het hier om drachtige dieren zou gaan en het daarom verwerpelijk is deze te bejagen. Bij reeën is er sprake van zogenaamde uitgestelde implantatie. Dat betekent dat na de bevruchting (in juli/augustus) de bevruchte eicel zich enkele malen deelt, waarna het groeiproces stopt. De vrucht komt pas in de baarmoeder nadat daar voldoende hormoon prolactine aanwezig is. Dat tijdstip ligt rond eind december. Pas vanaf dat moment tot eind april groeien de vruchten uit tot baringrijpe embryo's. De jacht op vrouwelijk reewild in Nederland eindigt op 15 maart. Derhalve op een moment

dat de vrucht pas goed in ontwikkeling komt. Drachtig zijn de reeën echter feitelijk al vanaf de bevruchting in juli/augustus, echter alleen niet zichtbaar. Indien men uitgaat van het principe dat reeën beheerd en dus gereguleerd moeten worden, maakt het derhalve geen enkel verschil, op grond van dit argument, of dit in augustus of in januari plaatsvindt.

Het moment waarop de jacht gesloten wordt, is zo gekozen omdat voorkomen moet worden dat vrouwelijke reeën bij hun kalveren weggenomen worden. Dat speelt zich af in de periode mei tot juli. Bovendien moet deze wijze van reguleren voorkomen dat sociale structuren vernietigd worden, hetgeen door a-selectief

vangen wel zou gebeuren. De VR pleit overigens voor een vervroeging van de jachttijd op vrouwelijk reewild, te beginnen in september, om daarmee een nog betere selectie en nog minder verstoring te bereiken. De door de Stichting Kritisch Faunabeheer en de Dierenbescherming voorgestelde maatregel schiet haar doel echter volkomen voorbij en bereikt slechts een averechts effect. Een effect dat in ieder geval niet de wens van de Dierenbescherming kan zijn.

Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot de ambtelijk secretaris van de Vereniging Het Reewild, mevrouw B.H. Strating-Meissner.

Amsterdam, 18 januari 1995.

Uit een tijdschrift

-R. Guitjens-

*Bron BB Publiek Domein,
september 1994*

Door paaltjes langs de weg met een sterk ruikende stof in te smeren, steken op die plaatsen minder reeën over en doen zich minder aanrijdingen voor. Dat is de kern van een experiment in het Lauwersmeergebied. Honderden bermpaaltjes langs de Marneweg zijn daar ingesmeerd met

een soort stinkend piepschuim. Het concept werd met succes beproefd in Duitsland. Op de Bundesstrassen waar de stinkstof werd toegepast, daalde het aantal aangereden reeën met 50 tot 70 procent.

Ook langs de Marneweg loopt het aantal slachtoffers nu terug. Vorig jaar vonden nog slechts 23 overstekende reeën de dood. De kosten van de preventie-operatie langs de Marneweg zijn relatief gering: f 600,- op jaarbasis.

Foto: Joke Hendriks

Regio Veluwe-Betuwe op voorlichtingspoel

-L. Kwak-

Terreininventarisatie

In samenwerking met de Stichting Reeënbeheer Nederland organiseerde het bestuur van de Regio Veluwe-Betuwe een viertal cursusdagen 'Terreininventarisatie'. Op 6, 7, 11 en 12 juli 1994 werden onder ideale weersomstandigheden in Ughelen-Hoenderlo, Elspeet-Nunspeet, Rheden-Middachten en Leerdam de cursusdagen gegeven. Voorafgaande aan de realisatie van de cursusdagen werden leden en de WBE-besturen in de regio aangeschreven.

Gevraagd werd of er belangstelling bestond voor de cursus en zo ja, die leden die betrokken zijn bij het opstellen van de reewildbeheerplannen aan te melden. Er was meer belangstelling dan gedacht en er moest gesleuteld worden om de aanmeldingen op de goede dagen en plaatsen te krijgen. Uit de reacties bleek alras dat het bestuur een goede keus had gemaakt met het onderwerp terreininventarisatie. Het doel van de cursus was de verantwoordelijke mensen in het regio-reewildbeleid wat extra bagage mee te geven bij het opstellen van de beheerplannen. Afsproken

was nu eens niet te kijken naar al die facetten van het reewildbeheer waarbij de jachttechnische zaken bepalend zijn. Bewust is getracht de cursisten naar het reebiotop te laten kijken 'met reëenogen'

Brede discussie

De cursusdagen kenden een theoretisch gedeelte dat gevolgd werd door een rondgang in een door de regio-leden aangedragen terrein. Er werden bezoeken afgelegd aan de terreinen van Staatsbosbeheer te Ughelen-

Hoenderlo, SBB te Nunspeet en aan privé-terreinen te Middachten en Vijfherenlanden-Zuid. In overleg met de Stichting Reeënbeheer Nederland werd een programma uitgewerkt dat op de vier cursusdagen door de heer Ir J. Poutsma werd gepresenteerd. Terugkijkend moet de regio met genoeg constateren dat de heer Poutsma een uitstekend en levendig verteller is, zowel voor de klas als tussen de struiken. In een zo nu en dan prikkelende woordkeus werden de cursisten wegwijis gemaakt in het ge-

Foto: Joke Hendriks

gedrag van het ree en de daaraan gekoppelde biotoopkeuze. Meerdere keren werd de vraag gesteld: "Hoe verzamelt een ree zijn voedsel en wanneer?". Een snel te stellen vraag die echter niet zomaar te beantwoorden is. Dat de discussie in een ongedwongen en prettige sfeer verliep spreekt voor zich. De tijdslimieten moesten meerdere keren onder de aandacht gebracht worden. Als handige leidraad in de brede discussie was aan elke cursist een stencil uitgereikt met als titel: "Het opstellen van een reewildbeheerplan binnen een wildbeheer-eenheid".

Positieve bijdrage

Na de theorie werden de cursisten meegenomen naar de praktijk. Getracht werd de cursisten een zo groot mogelijk aantal verschillende biotopen voor te schotelen in de te bezoeken terreinen. Duidelijk kwam hierbij naar voren dat het ene terrein kennelijk om andere uitleg vraagt dan het andere. Op het ene terrein vindt het ree een ideaal voedselaanbod en op het andere lijkt het volledig aan voedselaanbod te ontbreken. We zien dat de reeën zich in veel situaties handhaven. Menig reeënman werd met het eenvoudige maar o zo doeltreffende

'waarom' tot nadenken gestemd. Het 'omdat het altijd al zo is' of 'zo is nu eenmaal de praktijk' kon door een aantal praktische aanwijzingen en verklaringen opgehelderd worden.

Kortom; de regio heeft met deze vier cursusdagen een positieve bijdrage kunnen leveren aan het inzicht in de terreininventarisatie. Een van de deelnemers formuleerde het erg doeltreffend: 'Ik loop al jaren in dit veld. Ik ken elke boom en elke struik en toch is het net alsof ik in een ander bos loop. Zo heb ik er nog nooit tegenaan gekeken!'

Foto: Anton Huitema

Reewildschade: nog veel onbekend!

-R.H.M. Peltzer-
-H.W.P.G. Berger-

Inleiding

In de duitstalige bosbouwliteratuur wordt regelmatig melding gemaakt van vaak aanzienlijke schade, vooral aan bosplantsoenen, aangebracht door reewild. De schade wordt grotendeels veroorzaakt door vegen en vreten en daarnaast in mindere mate door schillen. De schade kan bestaan uit lichte tot zware beschadigingen van jonge boompjes, waardoor de groei belemmerd kan worden en zelfs sterfte op kan treden. De oorzaak is in de meeste gevallen een te hoge reewildstand in het terrein. In bosbouwvakbladen wordt dan ook regelmatig gepleit voor een aanzienlijke verlaging van de reewildstand. En dan komt de reewildbeheerder in zicht! In Nederland verkeren we in de situatie dat de reewildstand hoger schijnt te zijn dan steeds werd aangenomen, nl. ca. 56.000 stuks tegen ca. 25.000 stuks. Dat zou betekenen dat de reewildstand in ons land aan de hoge kant is. Wanneer Wildschut (1980) al stelt dat in ons land geen ruimte en voedsel is voor méér dan 25.000 reeën, dan zou de

Foto: Joke Hendriks

stand dus véél te hoog zijn. Desondanks wordt er in ons land weinig melding gemaakt van reewildschade. Maar komt dat omdat er geen schade is of omdat we de schade niet zien?

Het probleem

Reewildschade lijkt tot voor kort in de Nederlandse bosbouw als bijna vanzelfsprekend te worden gevonden, het hoort er bij. Slechts in een enkel artikel werd aan deze schade aandacht besteed. Verkoren en Sisingh (1976) legden een duidelijk verband tussen omloofphasen van het bos en de (on)aantrekkelijkheid daarvan voor het (ree)wild. Volgens hen was er in 1976 al sprake van een te hoge

reewild dichtheid en zij bepleitten dan ook een lagere dichtheid. Vrij recent stonden de kranten vol met artikelen over de te hoge reewildstand in Flevoland en leek het alsof alle reeën daar moesten worden afgeschoten. Het ging echter om een probleem dat zich voordoet in oostelijk Flevoland, al komt ook elders in Flevoland reewildschade voor. Zeer recent stond over dat afschot in de krant het bericht "Zwangere reeën prooi van jagers"! Nu kan men twisten over de inhoud van een dergelijk krantebericht en twijfels hebben over de deskundigheid van de betrokken journalist. Dat neemt niet weg dat er wel degelijk sprake is van een te

hoge reewildstand met betrekking tot de noodzakelijk gewenste bosverjonging. Te veel reeën zorgen er voor dat van bosverjonging niets terecht komt, wanneer niet allerlei dure maatregelen worden genomen.

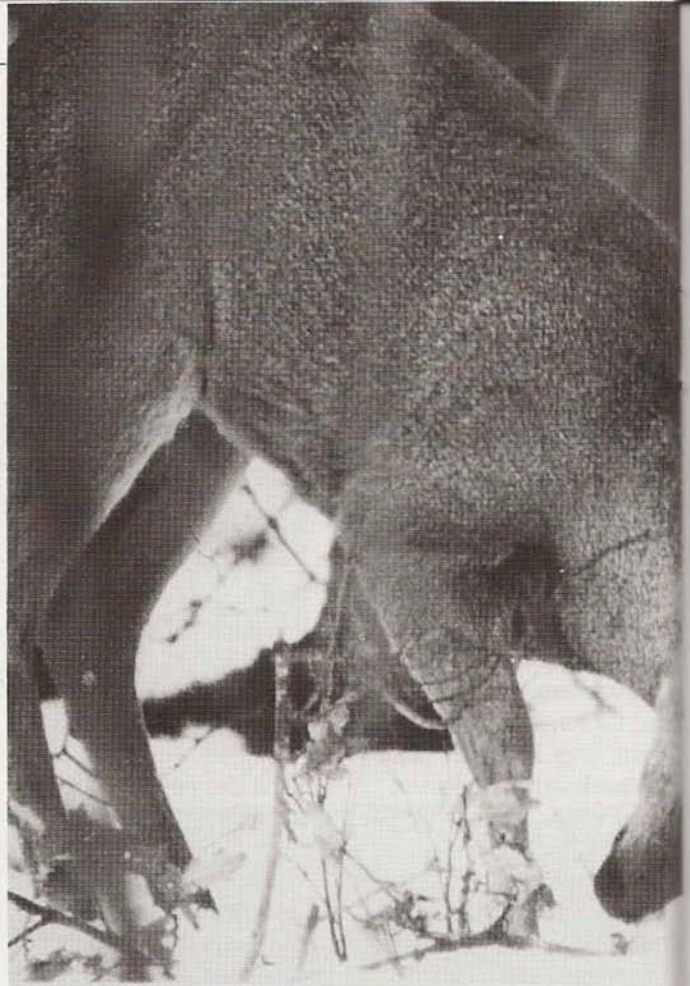
Wanneer schade?

Doude van Troostwijk (1988) geeft aan dat er sprake is van schade wanneer er een zekere drempelwaarde wordt overschreden, dusdanig dat daardoor het proces van bosontwikkeling strijdig is met de doelstelling van dat bos. Dit betekent dat in het geval van bosbouw het verlies aan jong plantsoen een bepaald percentage niet mag overschrijden. Door droogte, vorst en niet aanslaan zal altijd een bepaald deel van

Slechts 16% van alle bomen schadevrij

het plantsoen afsterven. Vreet en veegschade kan dat aandeel vergroten waardoor een drempelwaarde wordt overschreden en economisch gezien schade wordt veroorzaakt.

Jauch (1991) stelt dat de aangebrachte schade de totstandkoming van een bepaald type bos niet mag belemmeren. Verjonging van hoofdboomsoorten moet zonder beschermingsmaatregelen tot stand kunnen ko-

men. Zo niet, dan is er sprake van economische schade. Naast economische schade kan ook ecologische schade worden onderscheiden, bijv. wanneer een kenmerkende natuurlijke vegetatie zich niet kan ontwikkelen c.q. verjongen (Jauch, 1991; Guthörl, 1991).

Hoeveel schade?

In de inleiding wordt al aangegeven dat er weinig bekend is omtrent de schade

die het reewild aan het Nederlandse bos toebrengt. Dat de schade aanzienlijk kan zijn blijkt ook wel uit de berichten over oostelijk Flevoland, maar hoe groot die schade exact is wordt niet duidelijk.

In de Boswachterij Austerlitz van het Staatsbosbeheer op de Utrechtse Heuvelrug, met een reewildichtheid van ca. 10 stuks per 100 ha., werd al enige jaren geleden ver-

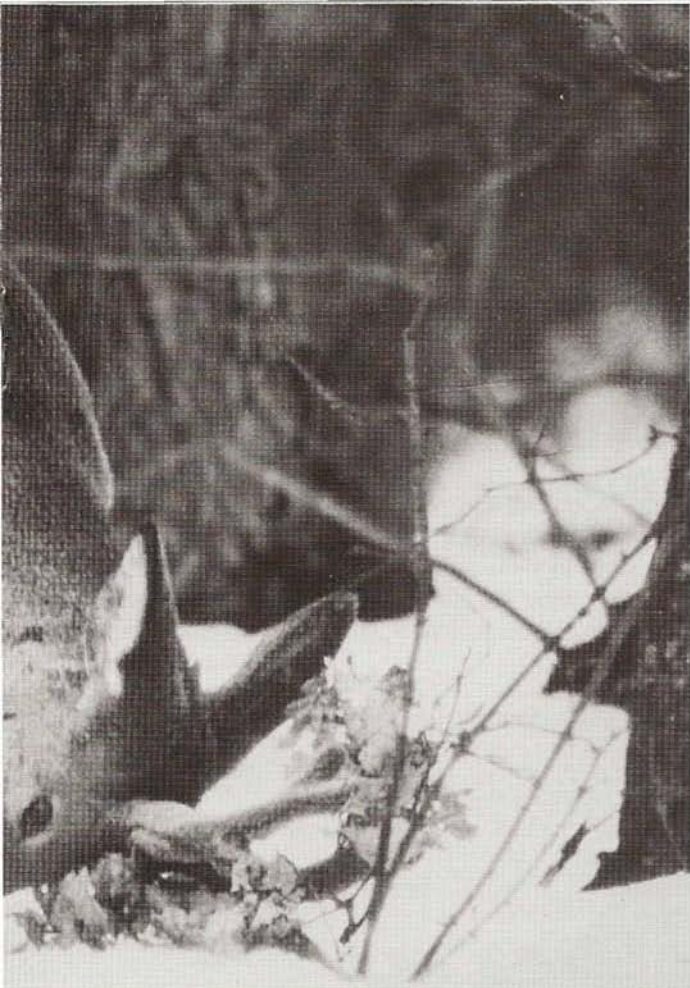

Foto: D. v.d. Hoorn

moed dat er sprake was van soms aanzienlijke reewildschade. Bij een eerste verkenning bleek bijvoorbeeld in een perceel met Zomereik dat het oorspronkelijk ingeplante plantsoen bijna geheel verdwenen en vervangen was door natuurlijke opslag van o.a. Grove Den. Juist omdat er sprake was van "vervangende" opslag werd de werkelijke schade verdoezeld en niet direct opgemerkt. In principe was hier

sprake van een situatie waarbij de spontane ontwikkeling niet overeenkwam met de doelstelling van het bos, dus van schade.

Halen

Om enig inzicht te krijgen in de mate van schade is vervolgens in enkele percelen met verschillende boomsoorten én een perceel met natuurlijke opslag een vooronderzoekje gedaan. Voor alle percelen geldt een

vergelijkbare reewilddruk. Hierbij is gekeken naar het percentage overgebleven bomen, en de mate van aangebrachte veeg- en vreeschade. Bij beide vormen van schade is uitgegaan van lichte, matige en zware schade. Lichte schade houdt in een beschadiging waardoor de groei wordt vertraagd, maar herstel mogelijk is zonder dat er sprake is van waardevermindering, matige schade houdt in dat de boom het wel overleeft, maar dat er een waardevermindering optreedt en zware schade betekent een ernstige belemmering in de groei, waardoor de boom geen waarde meer heeft, tot het afsterven van de boom. Als resultaat kwam naar voren dat van alle geïnventariseerde bomen slechts 16% géén schade had opgelopen. In totaal had ruim 11% veegschade opgelopen, inclusief 8% zware schade en ruim 41% vreeschade, inclusief 38% zware schade. 17% van het ingeplante materiaal was dood en 29% ontbrak. Cijfers die aangeven dat er best wel wat aan de hand is.

Verschillen in schade

Tussen de verschillende bomen treden behoorlijke verschillen op afhankelijk van de voorkeuren van het reewild. Bij de Zomereik had elke boom schade, meest zware schade, opgelopen en

was 50 % dood en ontbrak 37 % van het aangeplante plantsoen.

De Beuk komt er beter vanaf hoewel ook bij deze boomsoort veel van het ingeplante materiaal ontbreekt (28 tot 48 %) en het aandeel zware vreeschade op kan lopen tot 50 %. Veegschade (4 tot 20 %) ligt wat hoger dan bij Zomereik (5 tot 12 %).

Bij Douglas treedt bij 35 % veegschade op, inclusief zo'n 26 % zware vreeschade. Zware vreeschade is bij 19 % geconstateerd, 28 %

van de aanplant was dood en 17 % ontbrak.

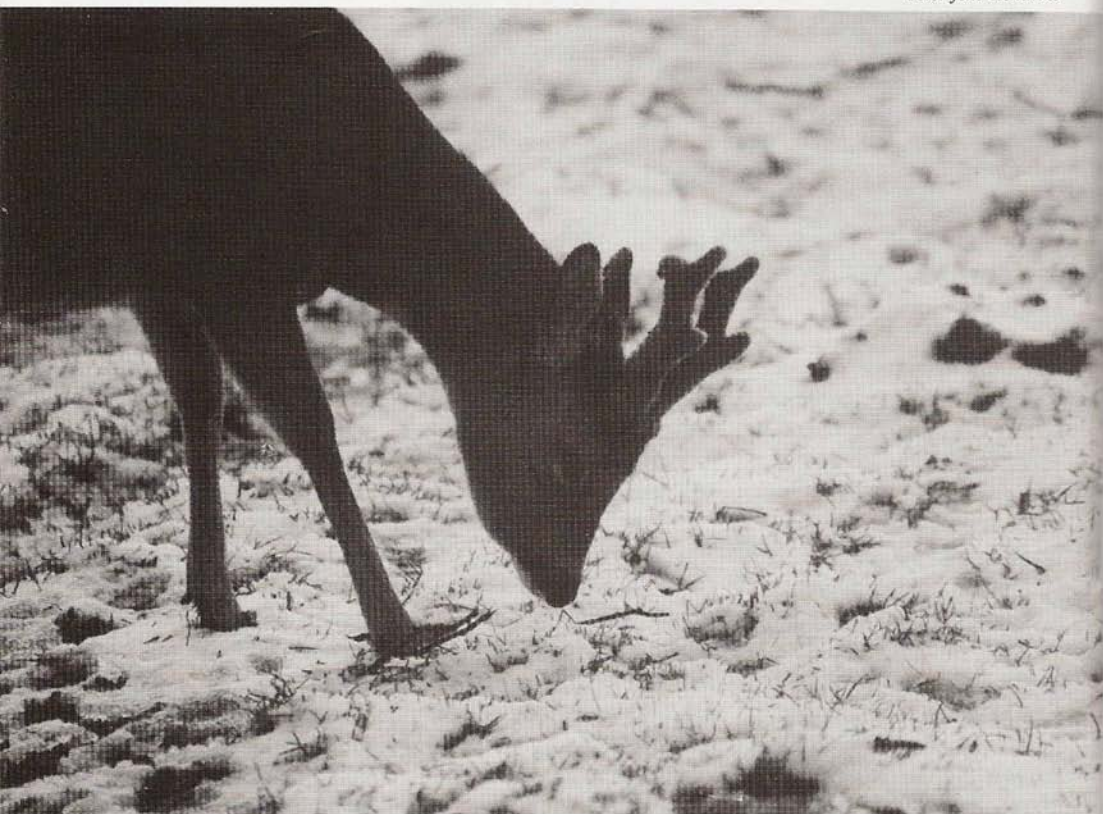
De gevoeligheid voor veegschade ligt in Austerlitz het hoogst voor Douglas, gevolgd door Lijsterbes, Beuk, Zomereik en Grove Den. De gevoeligheid voor vreeschade ligt het hoogst voor Lijsterbes, gevolgd door Zomereik, Beuk, Douglas en Grove Den.

Deze gevoeligheid kan per terrein anders liggen. Uit onderzoek in Duitsland en Oostenrijk blijkt dat elk terrein weer een iets andere

volgorde binnen de voorkeurslijst oplevert (Bernhart, 1987; Petrak, 1990; Guthörl, 1991). Een en ander is natuurlijk ook afhankelijk van de boomsoorten binnen het onderzoeksgebied.

Opvallend was dat het vak met natuurlijke opslag, waaronder Zomereik, Beuk en Lijsterbes, veel minder schade liet zien dan de vakken met ingeplant materiaal. Hier had 60 % géén schade opgelopen en bestond de geconstateerde schade vooral uit zware vreeschade (38 %), voornamelijk bij de

Foto: Joke Hendriks

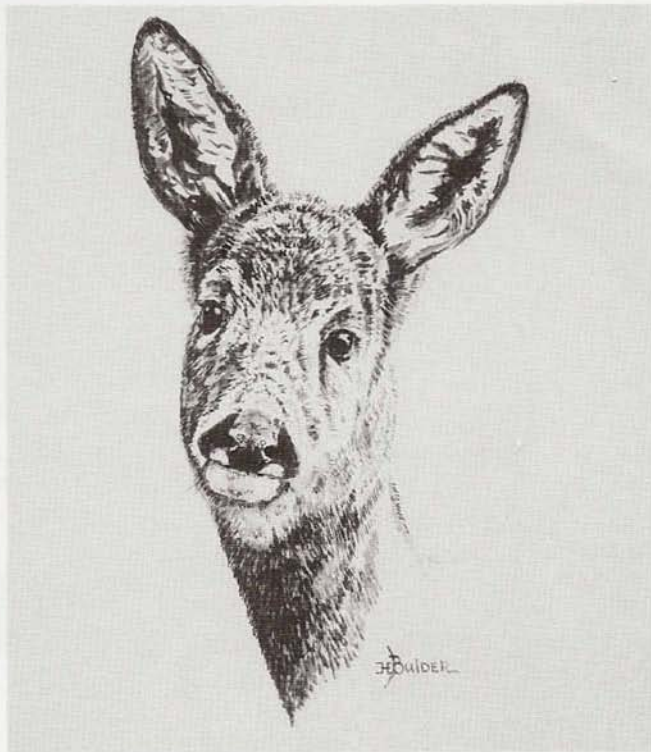
aanwezige Zomereik en Lijsterbes.

Ook uit andere gebieden (o.a. Boswachterij Staphorst) zijn signalen vernomen dat ingeplant materiaal veel meer schade oploopt dan natuurlijke opslag. Naast het feit dat gekweekt plantsoen smakelijker schijnt te zijn speelt ook de plantafstand een belangrijke rol. Uit onderzoek door Roeder en Jäger (1989) blijkt dat de beplantingsdichtheid bepalend is voor de vraatbelasting, des te hoger de beplantingsdichtheid des te lager de vraatbelasting.

Rol reewildbeheerder

Waarom komt het zover dat er zelfs krantenberichten verschijnen over de schade die reeën aanbrengen, waardoor "drachtige" reeëiten moeten worden afgeschoten? En dan nog wel berichten over de Flevopolder die juist jarenlang als hét voorbeeld gold waar jaarlijks het afschotkwantum voor bijna 100% werd gerealiseerd! Terwijl dat elders in den lande rond de 65% schommelt.

Jaren geleden is door ons in een artikel in Het Reewild al aangegeven dat het halen van het afschotkwantum door de Flevopolder helemaal niets zegt over het aantal reeën in het veld. Er kunnen er al te veel zijn en wanneer het afschotkwan-

Tekening: Hans Bulder

tum onvoldoende rekening houdt met een te hoge stand, ook al wordt dat kwantum gehaald, dan zal die stand steeds toenemen.

Halen van het afschotkwantum zegt niets over aantal reeën in het veld

Tot een niveau waarop de bosbouwer gaat klagen. Geconstateerd moet worden dat de praktijk ons gelijk geeft. En waarom die discrepantie tussen aantallen en noodzakelijk afschot? Omdat we nu eenmaal niet in staat zijn

het aantal reeën in ons veld exact aan te geven. Omdat er in de meeste gevallen sprake is van een onderschatting van het aantal, waardoor het afschot te laag blijft.

Is het dan de schuld van de reewildbeheerder dat de schade uit de hand loopt? We weten allemaal dat de jager volgens de jachtwet de verplichting heeft om schade aan gewassen, waartoe ook bomen behoren, te voorkomen. Maar het zou te makkelijk zijn om het zo te stellen. Reewild is moeilijk te inventariseren en het vraagt bijzonder veel tijd en

moeite om bij benadering te weten hoeveel reeën in het veld aanwezig zijn. Veel ree-wildbeheerders hebben die tijd niet en omdat ook het jachtoezicht vaak part-time moet worden verricht of vaak geheel ontbreekt, blijft een nauwkeurig overzicht van het ree-wildbestand veelal een vrome wens.

Oplossingen van een jager

Van een jager die bos in zijn jachtveld heeft mag natuurlijk wel verwacht worden dat hij schade door ree-wild enigszins kan herkennen. Maar de meeste jagers zijn geen bosbouwers van origine en ze zijn vaak ook niet volledig op de hoogte van de bosbouwdoelstellingen. Het is op de eerste plaats aan de bosbouwer om de jachtgerechtigde opmerkzaam te maken op eventuele schade en hem te vragen om wat aan de te hoge ree-wildstand te doen. Echter het ontbreekt in veel jachtvelden aan een goede communicatie, waardoor de ree-wildbeheerder niet weet wat de bosbouwer wil en de bosbouwer niet weet wat de ree-wildbeheerder wil. Daarom het advies om eens te praten met de bosbouwer, ga met hem het bos in en bekijk percelen waar jonge aanplant staat, ga na of er schade optreedt en of die schade de doelstellingen van het bos in de weg staan, en

Foto: Joke Hendriks

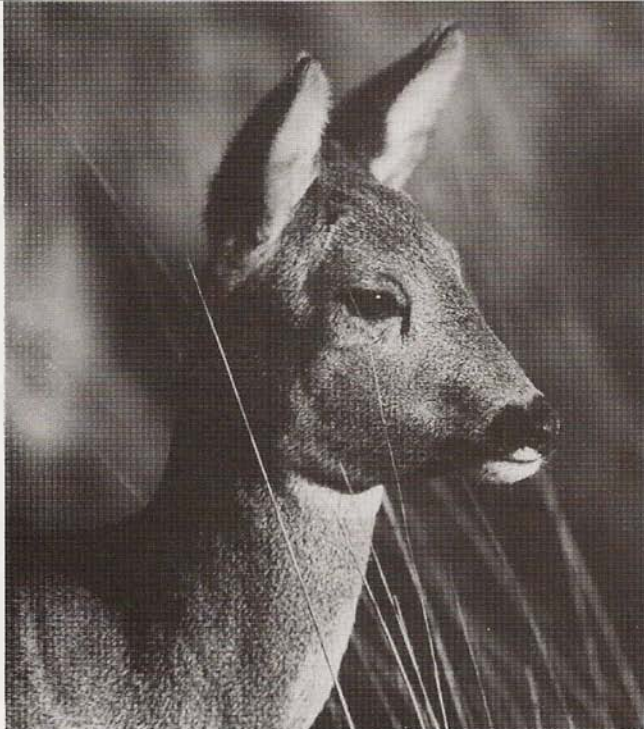

Foto: Joke Hendriks

leer schadebeelden te herkennen. En stel een wildbeheerplan op in samenwerking met de bosbouwer.

Eigenlijk zou men al wandelend in een bos direct moeten kunnen waarnemen of er sprake is van een lage of een (te) hoge reewildstand. En dat is te leren!

In Duitsland wordt momenteel al gesteld dat men net zo lang met afschot door moet gaan dat er géén schade meer optreedt. Dan pas heeft men de reewildstand voldoende gereduceerd. Of we dat voorbeeld in Nederland moeten volgen is de vraag, maar dat de stand in veel bossen omlaag moet

daar zijn wij van overtuigd. Niet alleen vanuit bosbouwbelangen, ook in het belang van het reewild zelf. Reewild gedijt pas goed bij een lage stand, dat hebben de Noord-Oost Polder en de Flevopolders ons reewildbeheerders in het verleden wel laten zien. We hebben er alleen te weinig van geleerd. Maar we zijn nooit te oud om het nog te leren!!

De beide auteurs zijn gaarne bereid om meer informatie te verstrekken of om u met raad en daad bij te staan:

R.H.M. Peltzer,
tel. 08380-17124
H.W.P.G. Berger,
tel. 03439-1426

Literatuur

Bernhart Albrecht, Waldentwicklung und Wildverbiß in Oberbayerischen Bergwald, AFZ 11, 1987, p. 244-246.

Doude van Troostwijk, W.J., Wild en wildschade in de Nederlandse bosbouw, Bosbouwvoorlichting nr. 1, jan./febr. 1988, p. 7-11.

Guthörl, Volker., Rehwildverbiß und Waldvegetation, AFZ 4, 1991, p. 175-177.

Jauch Erhard., Der Einfluss des Rehwildes auf die Waldvegetation, AFZ 4, 1991, p. 168-171.

Petrak, Michael., Ergebnisse modellhafter Erhebungen über Schältschaden und Wildverbiß in Nordrhein-Westfalen, AFZ 4, 1990, p. 84-85.

Roeder Axel en Ludwig Jäger, Die Verbißbelastung als Maßstab für eine weiserorientierte Wildbewirtschaftung, AFZ 23, 1988, p. 649-650.

Verkoren Ir. J. en Dr. Ir. G. Sissingh, Het reewild in het bos, De Nederlandse Jager, mei nr. 11, 81ste jrg., 1976, p. 332-334.

Wildschut, Daan., Reeën ruimte geven, 1980, Bunde op den Heiligenberg.

Foto: Joke Hendriks

Discussie met veterinaire studenten

-H. Stigter-

Op dinsdag 4 oktober 1994, hield ik op uitnodiging van het gezelschap "Archeolus" als derde spreker een inleiding namens de Vereniging Het Reewild. De lezing was getiteld: "Reewildbeheer en de veterinaire aspecten ervan". "Archeolus" is een werkgroep opgericht door veterinaire studenten en in eerste instantie gericht op bijzondere dieren en vogels. Dit interessegebied wil men uitbreiden. Voor deze avond waren de overige twee sprekers de heer Achterberg, bio-

loog, en de heer Cnoop Koopmans namens Kritisch Faunabeheer. Na een aardige inleiding door de heer Achterberg over de afstamming en biologie van het reewild volgde de voordracht van de heer Cnoop Koopmans. De laatste toonde eerst een video van de dierenbescherming waarin bepaalde beelden van de jacht werden getoond. De voordracht van de heer Cnoop Koopmans was getiteld "Waarom de jacht op het reewild gestopt (en verboden) moet worden", Hij probeerde de jacht en het wildbeheer als geheel

in diskrediet te brengen en bracht daarbij tevens een aantal zaken naar voren die niets met het reewildbeheer te maken hadden. Mijn inleiding had, mede door bovenstaande, de volgende inhoud:

- een spreker van het K.F.B. maakt misbruik van de spreektijd door zaken naar voren te brengen die niets of slechts gedeeltelijk met het onderwerp te maken hebben en versterkt dit nog eens met een video-opname die een totaal verkeerd beeld van jacht- en wildbeheer geeft.

- erop wijzen dat de dierenbescherming en ook het K.F.B. vaak de plank mislaan.

- vaststellen dat een aantal zaken zoals de heer Chooop Koopmans deze naar voren bracht, aantoonbaar onjuist zijn.

- het eigenlijke thema dat alleen een kritisch reewildbeheer met verantwoorde uitvoering van het afschot door een terzake kundige wildbeheer/jacht organisatie kan voorkomen dat het reewild onnodig te lijden krijgt. Dit thema werd door mij toegelicht met sheets en dia's welke het een en ander lieten zien over aanspreken van het reewild, ontweiding en over aandoeeningen van parasitaire en bacteriële virus herkomst. Mijns inziens zijn daarbij veterinaire aspecten:

- 1- bij veldwaarneming afwijkend-ziek reewild signaleren,
 - 2- bij ontweiding letten op besmetting en andere afwijkingen,
 - 3- eventueel besmetting beoordelen op gevaar voor mens en dier,
 - 4- lintwormcycli doorbreken
- Terwijl men het K.F.B.-verhaal teveel op gevoelsargumenten vond berusten kon het (veterinaire) gehoor mijn verhaal klaarblijkelijk wel waarderen. Verder bleek dat de materie voor velen inderdaad nieuw was en had men veel vragen hier-

over. Het biologische verhaal bleek voor het gehoor duidelijk. Dit was tenminste de indruk die ik van de panel-discussie kreeg. Dit panel bestond uit de heer Achterberg, de heer Cnoop Koopmans en ondergetekende. Na

afloop van de lezing vroeg men overigens of ik bereid was om bij gelegenheid op basis van concrete argumenten nog eens deel te nemen aan een discussie over hetzelfde thema. Mijn antwoord hierop was: "Ja".

Foto: D. v.d. Hoorn

Nazook en nog wat.

-P. Schneider-

Dbr. P. Schneider reageert hiermee op het artikel 'Nazook' van dbr. T. Faber in Capreolus nummer 6.

Ondanks het feit dat ik het kogelschieten, al zeg ik het van mezelf, vrij goed beheers, heb ik af en toe toch een hond nodig voor de nazook, terwijl achteraf blijkt dat de schoten in de regel 9 van de 10 keer perfect geplaatst zijn. Maar ik haal dan ook nooit huzarenstukjes uit en houd me bovendien strikt aan de volgende vuistregels, want ik ben van mening en gelukkig velen van ons groene gilde met mij, dat wild géén schiet-schijf is.

- Ga 2 x per jaar naar de

schietbaan voor 'n proefschot

- Schiet **nimmer** vrijhandig
- Zorg er voor, dat het stuk dwars staat en liefst binnen de 100 meter.
- Gebruik een kaliber dat zweet veroorzaakt
- Prent de aanschotplaats in uw gedachten en ga daar altijd eerst kijken ook al ligt het stuk zichtbaar een eind verderop

Het is voor velen van ons, die niet iedere dag in het veld zitten een moeilijkheid om de juiste afstand te schatten en om de aanschotplaats te markeren en terug te vinden. En met hetgeen u op de aanschotplaats vindt doet u ervaring op en is een training voor u welke een volgende keer van pas

kan komen. Bedenk dat het niet een wet van Meden & Perzen is, dat er altijd schottekens op de aanschotplaats te vinden zijn ook bij perfect zittende schoten. De grootste fout die de reejager kan maken in de praktijk is, door onvoldoende of helemaal niet na te zoeken, omdat hij het wild niet heeft zien tekenen op het schot en op de aanschotplaats niets gevonden heeft en vervolgens denkt mis geschoten te hebben. Haal er altijd een hond bij, ook in twijfel gevallen

Men schiet namelijk niet zo gauw echt mis aangestreden met een goed ingeschoten buks! Bovendien hebben we in veel jachtterreinen te ma-

ken met dichte dekking en lang niet iedereen bejaagd zijn reewild in een open of vlak terrein, waar men het wild na het schot nog lang kan volgen. Dan hebben we bij de avondaanzit nog de handicap met het snel afnemen van goed zicht. Het is dan ook aanbevelenswaardig om niet zelf door de dekking te gaan liggen struinen en zeker niet met een onervaren hond. U belemmert daarmee de nazoek met de getrainde hond, gemakshalve genoemd "zweethond" alhoewel men daar zeker in het buitenland eigenlijk iets anders onder verstaan.

Het door mij genoemde percentage van 45% van het afschot, dat in aanmerking

komt voor de nazoek, is een Duits percentage hetgeen ik ook in de uiteenzetting heb vermeld, evenals door de heer W.J. Huygen, redacteur KNJV, genoemd in zijn commentaar. U dient daarbij nog te bedenken, dat in Duitsland op grofwild ook gedreven mag worden bejaagd, hetgeen het nazoek percentage alleen maar verhoogd. Dat neemt allemaal overigens niet weg dat de Vereniging Het Reewild met het uitgeven van een lijst met honden die geschikt zijn voor de nazoek op reewild, dit keer roos geschoten heeft, gezien de vele gunstige reacties die we tot op heden hebben mogen ontvangen. Ik wil dan tevens van de gelegenheid gebruik ma-

ken om iedereen, die zich heeft opgegeven met z'n hond, nadat onze "zweethondenlijst" gereed was, natuurlijk aan de beurt komt voor vermelding bij de volgende uitgave, zodra deze verschijnt, hetgeen we echter op dit moment nog niet exact kunnen zeggen.

Hopende hiermee de door de heer Faber gestelde vraag in ons vorige nummer naar genoegen te hebben beantwoord.

P.S. Dit jaar heb ik zes stuks reewild mogen schieten en toch had ik bij 2 stuks een hond nodig ondanks 6 bladshoten. De heer Sterks van onze lijst uit Schijndel weet hiervan!

Nieuws van ons secretariaat en

-J.E. van Herp-Bruynius-

Ruim 2100 leden!

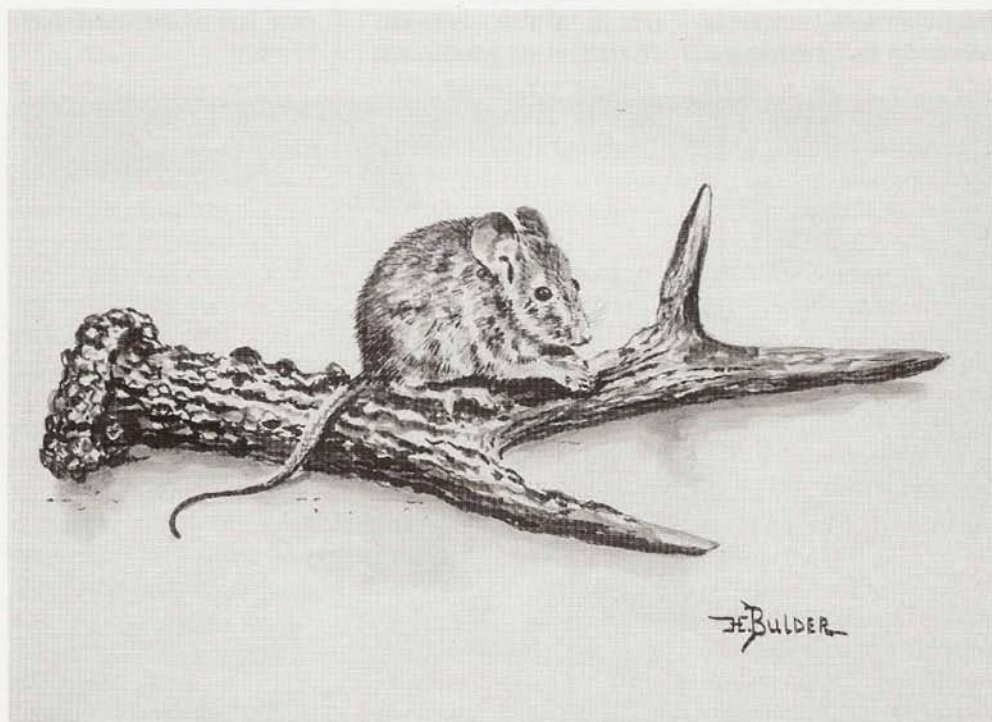
Mede als gevolg van de fusie van de Vereniging Reewildkring Oost-Brabant met de Vereniging Het Reewild is het ledenaantal van de Vereniging fors gestegen tot meer dan 2100 leden. Alle nieuwe leden werden als gebruikelijk in het bezit gesteld van een fraai kennismakingspakket. Het 2000e lid de heer A. Sporenborg te Bergeyk zal door de regio

secretaris van Oost-Brabant worden gehuldigd.

Retributie

De administratie heeft inmiddels aan alle regio's een overzicht doen toekomen naar aanleiding van de retributie, die zij dit jaar mogen verwachten van de vereniging. De regio's ontvangen elk jaar een bijdrage van de Vereniging Het Reewild naar rato van het aantal betalende leden in een regio. He-las zijn er nogal wat leden

die over het afgelopen jaar 1994 hun contributie niet hebben voldaan. De regio's hebben uw financiële steun nodig om activiteiten e.d. te organiseren. De leden die achterstand hebben in hun betaling, hebben onlangs een nieuwe acceptgirokaart ontvangen. Een oproep aan deze leden, heeft u achterstand in uw betaling contributie? De Vereniging heeft uw steun nodig, maak het verschuldigde bedrag, via de acceptgirokaart, spoedig over.

Tekening: Hans Bulder

Iedenservice

Corro de reebok in boekvorm

-H.A. Moorlag-

In de Nederlandse Jager van 1991 en 1992 verscheen het waargebeurde verhaal "Corro de Reebok" in veertig afleveringen. Auteur H.A. Moorlag uit Hoogeveen beschrijft hierin het leven van een Drentse reebok van diens geboorte tot zijn dood. In het verhaal ontdekt Corro als jonge reebok de gevaren van het bos en leert op speelse wijze andere dieren kennen. Hij verliest zijn moeder door een verkeersongeluk, ontwikkelt zich daarna van gaffelbok tot kapitale zesender met een eigen territorium en vindt een vriendin, Cora. Samen trekken ze op en zorgen voor nageslacht. Aan het einde van zijn leven is Corro moordenaar met twee vervaarlijk dolken op zijn kop. Een jager moet hem wegnemen. Corro droeg zijn erfelijke eigenschappen over op zijn nakomelingen die nog steeds in de bossen aan de Pesserdijk, onder de rook van Hoogeveen, leven. Corro de Reebok is een realistisch verhaal over reeën in Drenthe. De auteur heeft de

Stichting Het Drentse Boek bereid gevonden "Corro de Reebok" in boekvorm uit te geven. Leden van de Vereniging Het Reewild kunnen het met foto's en tekeningen geïllustreerde boek (22.5 x 16, honderd pagina's) in bezit krijgen door **vóór 1 april a.s. f 22,50** over te maken op giro 486305 t.n.v. Stichting Het Drentse Boek te Zuidwolde (Drenthe), on-

der vermelding van het aantal boeken en de titel "Corro de Reebok". Het boek wordt dan begin mei toegezonden. Na 1 april kost het f 25,-. Corro de Reebok is een all-round verhaal over het mooiste wild in Nederland.

De foto's in dit boek werden met medewerking van Joke Hendriks uit Ellecom geleverd.

Tentoonstelling 'Reeën en Reewild- beheer in Nederland'

-Bob Canjels-

Vanaf zaterdag 1 april t/m maandag 17 april 1995 zal in Kasteel Groeveveld te Baarn een tentoonstelling te zien zijn met als onderwerp 'Reeën en Reewildbeheer in Nederland'. Deze tentoonstelling wordt georganiseerd door de Regio Utrecht, Noord- en Zuid-Holland, om bij de met dit onderwerp wat minder bekende natuurliefhebber meer begrip te kweken voor het reewild en de wijze waarop het reewild wordt beheerd.

Dit naar aanleiding van de negatieve publiciteit die de laatste maanden is gegeven aan het vermeende afschie-

ten van 2000 reeën in de Flevopolder.

De tentoonstelling zal bestaan uit de expositie die door het Natuurhistorisch Museum te Leiden in samenwerking met de heer J. Poutsma en de Vereniging Het Reewild is ontwikkeld, foto's van Joke Hendriks, schilderwerken van Hans Bulder en een expositie van de WBE Noorderpark.

Openingstijden:

dinsdag t/m vrijdag
van 10.00- 17.00 uur
zaterdag en zondag
van 12.00- 17.00 uur

's-maandags gesloten,
maar op 2e Paasdag geopend.

Belangstellenden worden van harte uitgenodigd deze tentoonstelling te bezoeken.